

آکادمی آنلاین تیزلاین قوی ترین پلتفرم آموزشی تیز هوشان

برگزار کننده کلاس های آنلاین و حضوری تیز هوشان ✓

و المپیاد از پایه چهارم تا دوازدهم

آزمون های آنلاین و حضوری ✓

مشاوره تخصصی ✓

با اسکن QR کد روبرو
وارد صفحه اینستاگرام
آکادمی تیزلاین شو و از
محتوای آموزشی
رایگان لذت ببر

برای ورود به صفحه اصلی سایت آکادمی تیزلاین کلیک کنید

برای دانلود دفترچه آزمون های مختلف برای هر پایه کلیک کنید

برای مطالعه مقالات بروز آکادمی تیزلاین کلیک کنید

آکادمی آموزشی تیزلاین <

به نام او

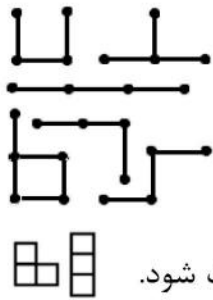
آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

سه‌شنبه ۱۳۹۲/۶/۱۹

مدت امتحان ۱۲۰ دقیقه

۱. چند چوبه!

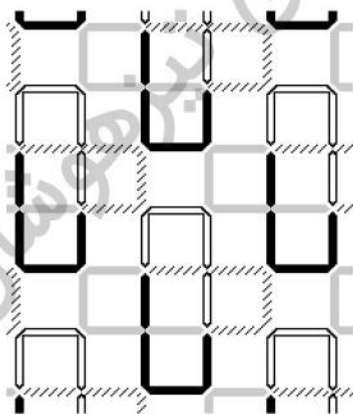
یک n چوبه، شکلی همبند است که با n چوب کبریت افقی یا عمودی به طول واحد ساخته می‌شود. شکل‌هایی را که با دوران و تقارن به یکدیگر تبدیل می‌شوند یکی می‌گیریم. مثلاً در شکل روبرو همهی ۳ چوبه‌ها و یک ۵ چوبه دیده می‌شود.

یک n مینو شکلی است که با چسباندن n مربع واحد از روی یال‌ها به یکدیگر به دست آید به طوری‌که بین هر دو مربع واحد مسیری از مربع‌های متصل در شکل یافت شود.

فرض کنید S_n تعداد n چوبه‌ها و M_n تعداد n مینوها باشد. مثلاً با توجه به شکل‌های بالا داریم $S_3 = 5$ و $M_3 = 2$.

(الف) ثابت کنید به ازای هر n طبیعی داریم: $S_n \geq M_{n+1}$

(ب) ثابت کنید برای n های به اندازه کافی بزرگ داریم: $(2.4)^n \leq S_n \leq 16^n$

یک یال شبکه‌ای پاره خطی به طول واحد در صفحه است که مختصات رئوس آن صحیح باشد. یک چندچوبه را دانا گوئیم، هرگاه به وسیله‌ی آن بتوان مجموعه‌ی یال‌های شبکه‌ای را فرش کرد (استفاده از دوران و تقارن مجاز است). در غیر این صورت آن را نادان می‌نامیم. برای مثال شکل مقابل نشان می‌دهد که ۴ چوبه‌ی دانا است. همچنین به سادگی دیده می‌شود که ۵ چوبه‌ی نادان است.

(ج) ثابت کنید حداقل 2^{n-6} تا n چوبه‌ی نادان وجود دارد.

(د) ثابت کنید هر چندچوبه به شکل یک مسیر که هر بار به سمت راست یا بالا می‌رود، دانا است.

(ه) (نمره اضافه) ثابت کنید برای n های به اندازه کافی بزرگ داریم: $3^n \leq S_n \leq 12^n$

موفق باشید.

@mathmovie6

@Tizline.ir

به نام او

آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

سه‌شنبه ۱۳۹۲/۶/۱۹

مدت امتحان ۱۵۰ دقیقه

۲. فاصله‌ی بین دو دایره!

فاصله‌ی بین دو دایره ω, ω' را برابر با طول مماس مشترک خارجی آن‌ها تعریف می‌کنیم و با نماد $d(\omega, \omega')$ نمایش می‌دهیم. اگر دو دایره مماس مشترک خارجی نداشته باشند، فاصله‌ی بین آن‌ها تعریف نمی‌شود. توجه کنید که یک نقطه هم یک دایره‌ی به شعاع صفر است و فاصله‌ی دو دایره می‌تواند صفر باشد.

الف) مرکز ثقل. تعدادی دایره ثابت $\omega_1, \dots, \omega_n$ در صفحه داریم. نشان دهید دایره یکتای $\bar{\omega}$ در صفحه وجود دارد که برای دایره متغیر ω مربع فاصله‌ی بین ω و $\bar{\omega}$ منهای میانگین مربعات فواصل بین ω و ω_i ها عددی ثابت باشد (به ازای ω هایی که همه این فواصل تعریف شده هستند). یعنی:

$$\forall \omega: d(\omega, \bar{\omega})^2 - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n d(\omega, \omega_i)^2 = \text{مقدار ثابت}$$

$\bar{\omega}$ را مرکز ثقل $\omega_1, \dots, \omega_n$ می‌نامیم، زیرا خاصیت فوق مشابه خاصیت مرکز ثقل نقاط است.

ب) عمود منصف. فرض کنید دایره‌ی ω از دوایر ω_1 و ω_2 هم‌فاصله باشد. ω_3 را دایره‌ی دلخواهی بگیرید که مرکز آن روی خط‌المركزین ω_1 و ω_2 است و بر مماس مشترک خارجی ω_1 و ω_3 مماس است. ثابت کنید «فاصله‌ی بین ω و مرکز ثقل ω_1 و ω_2 » از «فاصله‌ی بین ω و ω_3 » بیشتر نیست. (در صورتی که این فواصل همگی تعریف شده باشند)

ج) مرکز دایره‌ی محیطی. C را مجموعه همه‌ی دایره‌هایی را در نظر بگیرید که هر کدام از آن‌ها از سه دایره‌ی ثابت $\omega_1, \omega_2, \omega_3$ هم‌فاصله است. ثابت کنید نقطه‌ی ثابتی در صفحه وجود دارد که مرکز تجانس مستقیم دو به دوی اعضای C است.

د) چهاروجهی منتظم. آیا چهار دایره در صفحه وجود دارد که فاصله‌ی هر دو تا از آنها برابر واحد باشد؟

آکادمی آموزشی تیزلاین <

به نام او

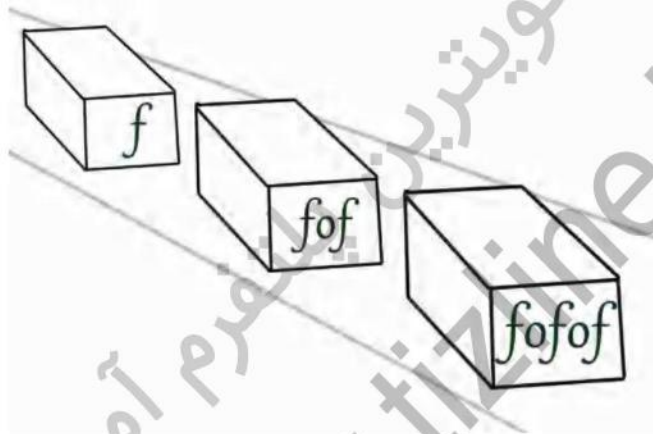
آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

سه‌شنبه ۱۳۹۲/۶/۱۹

مدت امتحان ۷۵ دقیقه

۳. تولید توابع!

می‌گوییم تابع حقیقی f تابع g را تولید می‌کند (و با نماد $f \rightarrow g$ نمایش می‌دهیم)، اگر g از ترکیب چندباره f با خودش بدست آید؛ یعنی عدد طبیعی k موجود باشد که: $\underbrace{fofo \dots of}_k = g$ به دنبال یافتن خواصی برای این رابطه هستیم. مثلاً به راحتی می‌توان ثابت کرد که اگر $f \rightarrow g$ و $g \rightarrow h$ آنگاه $f \rightarrow h$ (خاصیت ترایی).

الف) دو تابع حقیقی $f \neq g$ مثال بزنید که $f \rightarrow g, g \rightarrow f$.

ب) ثابت کنید به ازای هر تابع حقیقی f ، تعداد متناهی تابع g وجود دارد که $f \rightarrow g, g \rightarrow f$.

ج) آیا تابع g وجود دارد که هیچ تابعی جز خودش، آن را تولید نکند؟

د) آیا تابع f وجود دارد که x^3 و x^5 را تولید کند؟

ه) ثابت کنید اگر تابعی دو چندجمله‌ای درجه یک P, Q را تولید کند آنگاه یک چندجمله‌ای درجه یک نیز P, Q را تولید می‌کند.

@mathmovie6

@Tizline.ir

به نام او

آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

چهارشنبه ۱۳۹۲/۶/۲۰

مدت امتحان ۱۵۰ دقیقه

۴. چندضلعی تپل!

چندضلعی A را که خودش را قطع نمی‌کند و دارای محیط p است، چندضلعی تپل می‌گوییم، در صورتی که برای هر دو نقطه‌ی x, y روی محیط A که فاصله‌ی آنها در صفحه حداکثر ۱ باشد، فاصله‌ی آنها روی محیط A (یعنی جزء کوچکتر محیط A که بین x, y قرار دارد) حداکثر $\frac{p}{4}$ باشد. می‌خواهیم ثابت کنیم در هر چندضلعی تپل می‌توان دایره‌ای به شعاع $\frac{1}{4}$ جای داد.

متفکران سیاره‌ی زمین و محققان سیاره‌ی آبدوغ‌خوار دو رویکرد متفاوت برای حل سوال در پیش گرفتند. در هر دو رویکرد منظور از وتر پاره خطی است که دو سر آن روی محیط چندضلعی باشد. قطر وترى است که دو سر آن رئوس چندضلعی باشد. وتر داخلی، وترى است که هر نقطه از آن داخل یا روی محیط چندضلعی است. فاصله روی محیط بین دو نقطه روی چندضلعی را طول جزء کوچکتر محیط بین آن دو نقطه در نظر می‌گیریم.

رویکرد زمینی: وتر بیشینه!

این واقعیت را می‌دانیم که برای هر چندضلعی، وتر داخلی xy با طول حداکثر واحد یافت می‌شود به طوری که برای هر وتر داخلی $x'y'$ با طول حداکثر واحد، فاصله روی محیط x, y بزرگتر یا مساوی فاصله روی محیط x', y' باشد. این وتر را وتر بیشینه می‌نامیم.

آکادمی آموزشی تیزلاین <

آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

در چندضلعی تپل A_0 دو حالت برای وتر بیشینه وجود دارد:

(الف) **حالت اول:** طول وتر بیشینه برابر واحد باشد. ثابت کنید نیم دایره‌ای به قطر وتر بیشینه به طور کامل درون A_0 قرار دارد و در نتیجه در این حالت می‌توان دایره‌ای به شعاع $\frac{1}{4}$ در داخل چندضلعی جای داد.

(ب) **حالت دوم:** طول وتر بیشینه کمتر از واحد باشد. ثابت کنید در این حالت نیز دایره‌ای به شعاع $\frac{1}{4}$ یافت می‌شود که به طور کامل درون A_0 قرار می‌گیرد.

زمینی‌ها بارها گمان کردند این سؤال را حل کرده‌اند ولی هر بار متوجه ایرادی ظریف در اثبات خود شدند تا نهایتاً موفق به حل سؤال شدند.

رویکرد آبدوغ‌خیزی: مثلث بندی!

دو گزاره زیر را در نظر بگیرید.

گزاره اول: « هر چندضلعی دلخواه را که طول اضلاعش حداکثر واحد است و نمی‌توان دایره‌ای به شعاع $\frac{1}{4}$ در آن جای داد می‌توان به وسیله‌ی قطرهای داخلی با طول حداکثر واحد مثلث بندی کرد. »

گزاره دوم: « هر چندضلعی دلخواه را که نمی‌توان دایره‌ای به شعاع $\frac{1}{4}$ در آن جای داد می‌توان به وسیله‌ی وترهایی داخلی مثلث بندی کرد به نحوی که طول اضلاع همه‌ی مثلث‌ها حداکثر واحد باشند. »

آبدوغ‌خیزی‌ها با برهان خلف به این نتیجه رسیدند که اگر گزاره دوم درست باشد آنگاه در هر چندضلعی تپل می‌توان دایره‌ای به شعاع $\frac{1}{4}$ جای داد.

(ج) شما نیز ثابت کنید اگر گزاره دوم درست باشد آنگاه در هر چندضلعی تپل می‌توان دایره‌ای به شعاع $\frac{1}{4}$ جای داد.

آنها به سادگی دریافتند که اگر گزاره اول درست باشد آنگاه گزاره دوم هم درست است. پس برای حل گزاره اول یک دوغ جایزه گذاشتند! مدتی بعد، جوانی به نام ج.ن. که خود را زمینی می‌دانست، موفق شد با نقض گزاره اول، نقشه‌های آبدوغ‌خیزی‌ها را نقش بر آب کرده و دوغ را از آن خود کند.

(د) یک ۱۳۹۲ ضلعی مثال بزنید که گزاره اول را نقض کند.

با این حال آبدوغ‌خیزی‌ها ناامید نیستند و می‌خواهند گزاره دوم را مستقیماً اثبات کنند.

(ه) (نمره اضافه) درباره درست بودن گزاره دوم هر چه می‌توانید بنویسید.

@mathmovie6

@Tizline.ir

آکادمی آموزشی تیزلاین <

به نام او

آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

چهارشنبه ۱۳۹۲/۶/۲۰

مدت امتحان ۷۵ دقیقه

۵. در جستجوی اعداد از دست رفته!

یک زیرجمع n عدد حقیقی $a_1, a_2, \dots, a_n$ به معنای جمع تعدادی از این n عدد است؛ یعنی $\epsilon_1 a_1 + \epsilon_2 a_2 + \dots + \epsilon_n a_n$ که ϵ_i ها صفر یا یک هستند و حداقل یکی از ϵ_i ها ناصفر است. اکنون با داشتن این زیرجمع‌ها در جستجوی اعداد هستیم!

سال‌ها پیش لیستی ارزشمند شامل n عدد حقیقی (نه لزوماً متمایز) به همراه تمام $2^n - 1$ زیرجمع آن‌ها را در دست داشتیم. تعدادی موجود عجیب از سیاره‌ی آب‌دوغ‌خیار، (پس از شکست در حل مسئله‌ی چندضلعی تپل!)، n عدد اولیه‌ی ما را دزدیده‌اند و تنها چیزی که از آن‌ها در دست داریم همان $2^n - 1$ زیرجمع است!

(الف) ثابت کنید اگر همه‌ی زیرجمع‌ها مثبت باشند، می‌توانیم اعداد دزدیده شده را به صورت یکتا بدست آوریم.

(ب) فرض کنید تعدادی از زیرجمع‌ها مثبت و تعدادی منفی باشند، اما هیچ یک از آن‌ها صفر نباشد. نشان دهید در این حالت نیز می‌توانیم اعداد دزدیده شده را به صورت یکتا بدست آوریم.

(ج) نشان دهید برای $n = 1392$ ، مثالی وجود دارد که نتوانیم به طور یکتا n عدد دزدیده شده را با داشتن تمام $2^n - 1$ زیرجمع آنها تعیین کنیم.

@mathmovie6

Tizline.ir

آکادمی آموزشی تیزلاین <

به نام او

آزمون خلاقیت

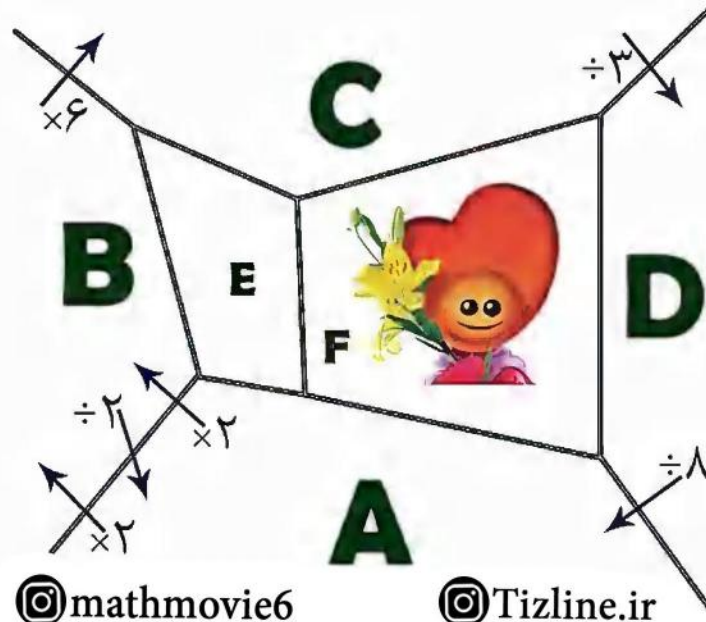
دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

چهارشنبه ۱۳۹۲/۶/۲۰

مدت امتحان ۹۰ دقیقه

۶. جهانگردان سیاره‌ی آب‌دوغ‌خیار!

در گیر و دارهای میان‌سیاره‌ای، منجمان خبره‌ی زمینی، سیاره‌ی آب‌دوغ‌خیار را در کهکشان راه دوغی کشف کردند. این سیاره به شکل یک ۱۳۹۲وجهی محدب است ولی منجمان هیچ اطلاعی از شیوه‌ی قرارگیری وجه‌های آن ندارند. دانشمندان با تجزیه‌ی طیفی پرتوهایی که از سیاره‌ی آب‌دوغ‌خیار ساطع می‌شوند، حقایقی راجع به زندگی موجودات روی این سیاره کشف کرده‌اند! از جمله این که هر وجه سیاره یک کشور است، هر کشور واحد پول جداگانه‌ای دارد و سرتاسر مرز هر دو کشور مجاور، نرخ ثابت برای تبدیل ارز این دو کشور موجود است. کسانی که از مرز دو کشور عبور می‌کنند باید تمام پول خود را به واحد پول کشور مقصد تبدیل کنند و هیچ راه دیگری برای تبدیل ارز وجود ندارد. منجمان در کمال ناباوری مشاهده کردند که ممکن است یک مسافر طی چندین سفر و بازگشت به نقطه‌ی اولیه، پولش تغییر کرده‌باشد. متفکران دلیل این پدیده را تفاوت نرخ تبادل ارز روی مرزها با نسبت واقعی ارزش پول‌ها می‌دانند. مثلاً در شکل زیر اگر کسی از کشور A به ترتیب به کشورهای B, A, B, C, B و D برود و سپس به کشور خودش باز گردد، دارایی نهایی‌اش نصف دارایی اولیه‌اش خواهد بود. اما اگر کسی فقط به یک کشور همسایه برود و برگردد دارایی‌اش تغییر نمی‌کند (زیرا حاصلضرب نرخ تبدیل ارز دو طرف یک مرز برابر واحد است).

@mathmovie6

@Tizline.ir

آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

در یک پروژه‌ی تحقیقاتی، تعداد زیادی جهانگرد در سیاره‌ی آبدوغ‌خیار کشف شدند که با سرمایه اولیه‌ی یکسان از یک کشور شروع به سفر کردند و هر کدام پس از طی مسیری به شکل خط‌شکسته‌ی بسته روی چندوجهی که خودش را قطع نکرده است به نقطه‌ی شروعشان بازگشته‌اند! حداکثر چند تا از این جهانگردها وجود دارند که سرمایه‌ی نهایی آنها دو به دو متمایز باشد؟

توجه ۱: هیچ جهانگردی در طول سفر پولی خرج نمی‌کند!

توجه ۲: تنها ثابت سوال تعداد کشورها (۱۳۹۲) است. باقی مقادیر مانند چیدمان کشورها و نرخ تبدیل ارز روی مرزها متغیرهای سوال به حساب می‌آیند. پس پاسخ شما باید یک عدد باشد.

توجه ۳: با توجه به ناشناخته بودن ساختار سیاره‌ی آبدوغ‌خیار، باید در بین همه‌ی ۱۳۹۲ وجهی‌های ممکن این حداکثر را بیابید.

به نام او

آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

پنج‌شنبه ۱۳۹۲/۶/۲۱

مدت امتحان ۱۲۰ دقیقه

۷. خواص جالب معادلات جالب!

معادله‌ی $P(x) = Q(y)$ را جالب می‌گوییم اگر P و Q چندجمله‌ای‌هایی با ضرایب صحیح و درجه‌ی حداقل یک باشند و این معادله بی‌نهایت جواب در اعداد طبیعی داشته باشد. می‌گوییم معادله‌ی $F(x) = G(y)$ از معادله‌ی $P(x) = Q(y)$ نتیجه می‌شود، اگر چندجمله‌ای R با ضرایب گویا موجود باشد که $F(x) = R(P(x))$ و $G(y) = R(Q(y))$.

الف) فرض کنید S زیرمجموعه‌ای نامتناهی از $\mathbb{N} \times \mathbb{N}$ باشد. می‌گوییم S در معادله‌ی جالب $P(x) = Q(y)$ صدق می‌کند، اگر هر عضو آن در این معادله صدق کند. نشان دهید معادله‌ی جالب $P_0(x) = Q_0(y)$ وجود دارد که هر معادله‌ی جالبی که S در آن صدق کند (در صورت وجود)، از معادله‌ی $P_0(x) = Q_0(y)$ نتیجه می‌شود.

ب) درجه‌ی معادله‌ی جالب $P(x) = Q(y)$ را برابر بزرگترین درجه بین درجات P و Q تعریف می‌کنیم. یک معادله‌ی جالب را اولیه می‌گوییم اگر از هیچ معادله‌ی جالبی با درجه‌ی کمتر نتیجه نشود. نشان دهید اگر $P(x) = Q(y)$ یک معادله‌ی جالب اولیه باشد و P و Q تکین باشند، آن‌گاه درجه‌ی P و درجه‌ی Q نسبت به هم اول هستند.

به نام او

آزمون خلاقیت

دوره‌ی تابستانی المپیاد ریاضی، ۱۳۹۲

پنج‌شنبه ۱۳۹۲/۶/۲۱

مدت امتحان ۷۵ دقیقه

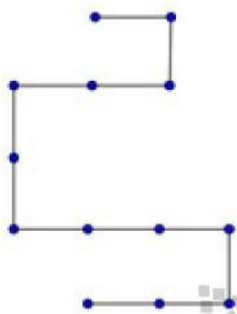
۸. پنج ضلعی گویا!

فرض کنید $A_1 A_2 A_3 A_4 A_5$ یک پنج ضلعی محدب در صفحه باشد که مختصات رئوس آن گویا است. برای هر $1 \leq i \leq 5$ ، محل تقاطع امتداد اضلاع $A_{i+1} A_{i+2}$ و $A_{i+3} A_{i+4}$ را با B_i نامگذاری می‌کنیم. (رئوس پنج ضلعی به صورت دوری شماره‌گذاری شده‌اند؛ یعنی برای هر i ، $A_i = A_{i+5}$) نشان دهید حداکثر سه تا از خطوط $A_i B_i$ ($1 \leq i \leq 5$) هم‌م‌رسانند.

راه حل آزمون خلاقیت ۱۳۹۲

سؤال شماره ۱. چند چوبه!

الف. یک $(n+1)$ مینو در نظر بگیرید و مراکز مربع‌های مجاور در آن را به هم وصل کنید. به وضوح گراف حاصل هم‌بند است پس حداقل n یال دارد. حال یک زیردرخت آن یک n چوبه می‌شود. $(n+1)$ مینوی مربوط به هر n چوبه، در صورت وجود یک‌تا است. پس S_n بزرگ‌تر یا مساوی تعداد n چوبه‌های بدون دور است و این مقدار هم حداقل M_{n+1} است.

ب. راه اول. ^۱ می‌توانیم مسیره‌های n تایی به سمت بالا و راست و چپ را بشماریم و کران پایین به‌تری برای S_n به دست آوریم. این گونه مسیره‌ها متناظر است با تعداد رشته‌های n تایی از نمادهای $\rightarrow, \leftarrow, \uparrow$ به طوری که هیچ $\rightarrow, \leftarrow$ مجاور نداشته باشند. اگر تعداد این رشته‌ها را A_n نام‌گذاری کنیم آن‌گاه $S_n \geq A_n$ ، زیرا هر چندچوبه را حداکثر به ۸ طریق می‌توان روی صفحه قرار داد.

A_n در رابطه‌ی بازگشتی زیر صدق می‌کند:

$$A_1 = 3, A_2 = 7, A_n = 2A_{n-1} + A_{n-2}$$

به عنوان تمرین می‌توانید این رابطه‌ی بازگشتی را با حالت‌گیری روی اولین نماد هر رشته‌ی n تایی به دست آورید. معادله‌ی مشخصه‌ی این رابطه را تشکیل می‌دهیم و ریشه‌های آن را می‌یابیم: $t^2 = 2t + 1$ و در نتیجه $t_1, t_2 = 1 \pm \sqrt{2}$. با حل این رابطه‌ی بازگشتی درمی‌یابیم که: $A_n = \alpha(1 + \sqrt{2})^n + \beta(1 - \sqrt{2})^n$. با مقدارگذاری اولیه‌ی $n = 1, 2$ مقدار α, β به دست می‌آید:

$$\begin{cases} \alpha(1 + \sqrt{2}) + \beta(1 - \sqrt{2}) = 3 \\ \alpha(3 + 2\sqrt{2}) + \beta(3 - 2\sqrt{2}) = 7 \end{cases} \Rightarrow \alpha = \frac{1 + \sqrt{2}}{2}, \beta = \frac{1 - \sqrt{2}}{2}$$

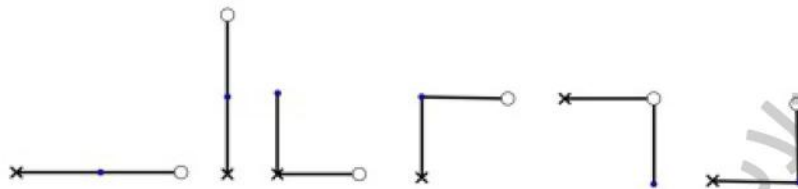
$$\text{پس: } A_n = \frac{1}{2} \left[(1 + \sqrt{2})^{n+1} + (1 - \sqrt{2})^{n+1} \right]$$

از طرفی: $1 + \sqrt{2} > 2/41$ و $|1 - \sqrt{2}| < 1$. پس از جایی به بعد $S_n \geq \frac{A_n}{8} > (2/41)^n$.

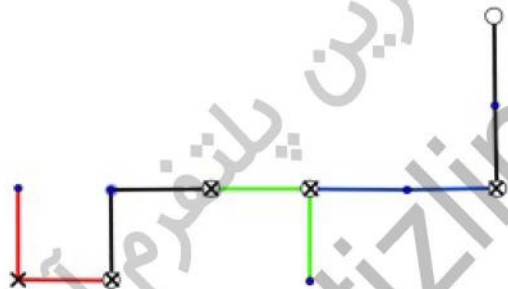
راه دوم. همه‌ی چوبه‌ها را در نظر بگیرید که با انتقال به یک‌دیگر تبدیل نمی‌شوند. تعداد این چوبه‌ها ۶تا است. در هرکدام رأس سمت راست‌ترین، و در بین آن‌ها بالاترین را با o ، و رأس سمت چپ‌ترین و در بین آن‌ها پایین‌ترین را با x

^۱ برای مطالعه‌ی بیشتر می‌توانید به مقاله‌ی «سرگذشت چندچوبه» در شماره‌ی تابستان ۹۲ فصل‌نامه‌ی پرگار مراجعه کنید.

مشخص می‌کنیم.

حال برای n های به اندازه‌ی کافی بزرگ، $\lfloor \frac{n}{4} \rfloor$ تا از این ۲ چوبه‌ها را انتخاب می‌کنیم و به ترتیب رأس $\times$ هریک را به رأس $\circ$ قبلی وصل می‌کنیم. (اگر n فرد بود، یک چوب کبریت افقی هم به $\circ$ آخرین ۲ چوبه وصل می‌کنیم.)

هر یک از این $\lfloor \frac{n}{4} \rfloor$ تا ۲ چوبه، ۶ حالت دارند، به این ترتیب $\lfloor \frac{n}{4} \rfloor$ تا n چوبه به دست می‌آید که با انتقال به یک دیگر تبدیل نمی‌شوند. هر n چوبه حداکثر ۸ بار در بین این $\lfloor \frac{n}{4} \rfloor$ شکل آمده است. پس: $S_n \geq 6^{\lfloor \frac{n}{4} \rfloor} \geq \sqrt{6}^{n-1}$. از طرفی $\sqrt{6} \geq 2/4$ پس از جایی به بعد: $S_n \geq (2/4)^n$.

برای کران بالا هم با استفاده از لم زیر مسئله را اثبات می‌کنیم.

لم. در هر گراف هم‌بند که در آن درجه‌ی هر رأس زوج است، دوری وجود دارد که از هر یال دقیقاً یک بار عبور کند.

اثبات. با استقرا روی تعداد یالها و شروع از یک رأس و خارج شدن از هر رأسی که به آن وارد می‌شویم حکم نتیجه می‌شود. □

پس اگر می‌توانستیم درجه‌ی هر رأس از گراف چندچوبه را زوج کنیم، آن‌گاه طبق قضیه‌ی بالا یک دور در آن گراف یافت می‌شد که از هر یال دقیقاً یک بار عبور کند. مثلاً می‌توانیم هر یال را دو بار رسم کنیم. در این صورت یک گراف با $2n$ یال داریم که در آن درجه‌ی هر رأس زوج است. پس طبق قضیه‌ی بالا دوری در این گراف وجود دارد که از همه‌ی یالها عبور کند. پس تعداد دورهای به طول $2n$ روی شبکه بیش‌تر یا مساوی تعداد n چوبه‌ها است. کافی است کران بالایی برای تعداد دورهای به طول $2n$ روی شبکه بیابیم.

تعداد دورهای به طول $2n$ روی شبکه هم حداکثر برابر است با تعداد رشته‌های $2n$ تایی با استفاده از نمادهای $\uparrow, \rightarrow, \downarrow, \leftarrow$ به طوری که در هر رشته تعداد $\uparrow, \downarrow$ ها با هم، و تعداد $\rightarrow, \leftarrow$ ها با هم برابر باشد. این تعداد هم برابر است با انتخاب تعدادی

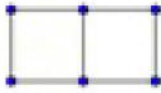
مکان برای $\uparrow$ و همان تعداد مکان برای $\downarrow$ و سپس انتخاب نصف مکان‌های باقی‌مانده برای $\leftarrow$ و قرار دادن $\rightarrow$ در بقیه‌ی جاها. یعنی:

$$\sum_{k=1}^n \binom{2n}{k} \binom{2n-k}{k} \binom{2n-2k}{n-k}$$

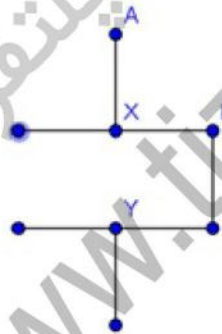
با ساده کردن عبارت بالا به دست می‌آید:

$$\sum_{k=1}^n \binom{2n}{k} \binom{2n-k}{k} \binom{2n-2k}{n-k} = \sum_{k=0}^n \frac{(2n)!}{k!k!(n-k)!(n-k)!} = \binom{2n}{n} \sum_{k=1}^n \binom{n}{k} \binom{n}{k} = \binom{2n}{n}^2$$

و $\binom{2n}{n}^2 \leq (2^n)^2 = 4^n$. پس تعداد دورهای به طول $2n$ روی شبکه، و به تبع آن تعداد n چوبه‌ها حداکثر 4^n است.

ج. برای $n = 7$ چندچوبه‌ی مقابل نادان است. برای $n > 7$ اگر از نقطه‌ی A یا B در شکل زیر شروع کنیم و $n - 7$ یال به سمت بالا یا راست برویم، چندچوبه‌ی حاصل نادان است زیرا در چندچوبه شامل پاره‌خط عمودی XY ، این پاره‌خط همسایه‌ای نخواهد داشت. پس حداقل $2^{n-7} + 2^{n-7} = 2^{n-6}$ چوبه‌ی نادان یافتیم.

د. یک مسیر به سمت بالا و راست در نظر بگیرید و با بی‌نهایت نسخه از آن، یک مسیر نامتناهی به سمت بالا و راست تشکیل دهید.

لم ۱. اگر مسیر نامتناهی بالا و راست را یک واحد به سمت بالا و چپ انتقال دهیم، مسیر حاصل با مسیر اولیه در هیچ نقطه‌ای اشتراک ندارد.

اثبات. فرض کنید یک مسیر و انتقال‌یافته‌اش در نقطه‌ای مثل x اشتراک داشته باشند. پس x و انتقال‌یافته x به سمت پایین و راست، هر دو روی مسیر اولیه هستند که چنین چیزی با بالا و راست بودن مسیر در تناقض است.

□

حال مسیر نامتناهی را L بنامید و بی‌نهایت نسخه انتقال‌یافته به سمت بالا و چپ از این مسیر را در کنارش قرار می‌دهیم. طبق لم ۱ هیچ دو مسیری اشتراک ندارند. حال قرینه L نسبت به نیم‌ساز ربع اول و سوم (خط $y = x$) را L' می‌نامیم.

لم ۲. L, L' در هیچ یالی اشتراک ندارند.

اثبات. فرض کنید یال e در L, L' باشد. پس e و متقارن e نسبت به خط $y = x$ ، هر دو روی L هستند که چنین چیزی با بالا و راست بودن L در تناقض است.

راه حل آزمون خلاقیت ۱۳۹۲

□

در نتیجه می توان L, L' و انتقال یافته های آن ها (به سمت بالا و چپ) را روی صفحه قرار داد و هیچ دو مسیری اشتراک یالی ندارند. حال ادعا می کنیم هر یال پوشیده می شود. یال e را در نظر بگیرید و آن را آن قدر به سمت بالا و چپ (یا پایین و راست) انتقال دهید تا به مسیر L برخورد کند. این برخورد یا در یک یال اتفاق افتاده است و یا در یک رأس، در حالت اول e روی انتقال یافته ی L است و در حالت دوم e روی انتقال یافته ی L' است.

ه برای کران پایین اگر در راه حل دوم قسمت (ب)، به جای ۲ چوبه ها از ۴ چوبه ها استفاده کنیم به کران زیر می رسیم:

$$S_n \geq (\sqrt[3]{88})^n \sim (3/06)^n$$

برای کران بالا حداکثر $8^n \times 16$ شکل هم بند رسم می کنیم و ادعا می کنیم هر n چوبه حداقل یک بار رسم شده است. اشکال را به این صورت رسم می کنیم: در مرحله ی اول یک رأس رسم می کنیم، آن را علامت می زنیم و 2^4 حالت برای یال های متصل به آن را رسم می کنیم. پس تا این جا ۱۶ شکل رسم شده است.

در هر مرحله، از هر شکل رسم شده در مرحله ی قبلی، حداکثر ۸ شکل جدیدتر می سازیم و آن ها را رسم می کنیم. به این صورت که هر یک از اشکال رسم شده را در نظر می گیریم و در بین رئوس علامت نخورده اش، رأس سمت راست ترین و در بین آن ها بالاترین را علامت می زنیم، حداقل یکی از یال های این رأس رسم شده است زیرا شکل هم بند است. در بین یال های دیگر منتهی به این رأس به حداکثر $8 = 2^3$ حالت برخی از آن ها را انتخاب می کنیم و شکل جدیدی با اضافه کردن این یال ها رسم می کنیم.

پس در هر مرحله اشکال هم بند هستند و تعداد آن ها حداکثر ۸ برابر مرحله ی قبلی است. از طرفی هر n چوبه حداکثر $n + 1$ رأس دارد، در نتیجه حتماً پس از حداکثر n مرحله رسم می شود. پس:

$$S_n \leq 16 + 16 \times 8 + 16 \times 8^2 + \dots + 16 \times 8^{n-1} \leq 16 \times 8^n$$

و از جایی به بعد: $16 \times 8^n \leq (8/01)^n < 12^n$

سؤال شماره ۲. فاصله‌ی بین دوایر!

دایره‌ی به مرکز O و شعاع R را با $C(O, R)$ نشان می‌دهیم. اگر $\omega_1 = C(O_1, R_1)$ و $\omega_2 = C(O_2, R_2)$ می‌دانیم:

$$d(\omega_1, \omega_2)^2 = O_1 O_2^2 - (R_1 - R_2)^2$$

و $d(\omega_1, \omega_2)$ تعریف شده است اگر و تنها اگر عبارت سمت راست نامنفی باشد. این موضوع معادل است با این که ω_2 و ω_1 متداخل نباشند و یا مماس داخلی باشند.

الف. قرار دهید $\omega = C(O, R)$ و $\omega_i = C(O_i, R_i)$ داریم:

$$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n d(\omega, \omega_i)^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n OO_i^2 + \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (R - R_i)^2$$

اگر $\bar{R}$ را میانگین اعداد $R_1, \dots, R_n$ بگیریم، آن‌گاه داریم:

$$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (R - R_i)^2 = R^2 - 2R\bar{R} + \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n R_i^2 = (R - \bar{R})^2 + \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (\bar{R} - R_i)^2$$

به طور مشابه، اگر $\bar{O}$ را مرکز ثقل نقاط $O_1, \dots, O_n$ بنامیم، خواهیم داشت:

$$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n OO_i^2 = O\bar{O}^2 + \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \bar{O}O_i^2$$

(برای اثبات این رابطه باید مختصات این نقاط را در نظر بگیریم و از رابطه‌ی مشابه برای R_i ها استفاده کنیم) بنابراین

$$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n d(\omega, \omega_i)^2 = O\bar{O}^2 + (R - \bar{R})^2 + \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \bar{O}O_i^2 + \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (\bar{R} - R_i)^2$$

پس دایره‌ی $C(\bar{O}, \bar{R})$ در خاصیت مسأله صدق می‌کند.

حال فرض کنید $\bar{\omega}_1 = C(P_1, r_1)$ و $\bar{\omega}_2 = C(P_2, r_2)$ دو دایره باشند که در فرض مسئله صدق می‌کنند. اگر $\omega = C(O, R)$ را دایره‌ای بگیریم که با همه‌ی $\omega_1, \dots, \omega_n$ و $\bar{\omega}_1$ و $\bar{\omega}_2$ متخارج است، آن‌گاه نتیجه می‌گیریم:

$$d(\omega, \bar{\omega}_1)^2 - d(\omega, \bar{\omega}_2)^2 = \text{Constant}$$

$$\Rightarrow OP_1^2 - OP_2^2 + (R - r_1)^2 - (R - r_2)^2 = \text{Constant}$$

$$\Rightarrow OP_1^2 - OP_2^2 - 2R(r_1 - r_2) = \text{Constant}$$

(که منظور از Constant یک مقدار ثابت است.)

با ثابت نگه داشتن O نتیجه می‌گیریم $r_1 = r_2$. بنابراین $OP_1^2 - OP_2^2$ نیز مقداری ثابت است. بنابراین $P_1 = P_2$ و در نتیجه $\bar{\omega}_1 = \bar{\omega}_2$ پس $\bar{\omega} = C(\bar{O}, \bar{R})$ تنها جواب مسئله است.

ب. برای $i = 1, 2$ قرار دهید $\omega_i = C(O_i, R_i)$ و $\omega = C(O, R)$ هم‌چنین فرض کنید $O_i = (x_i, 0)$ و $O = (x, y)$ می‌توانیم بنویسیم:

$$x_2 = x_1 + \alpha(x_2 - x_1) = (1 - \alpha)x_1 + \alpha x_2$$

که α یک عدد حقیقی است. چون فاصله‌ی O_1 و O_2 از مماس مشترک خارجی ω_1 و ω_2 به ترتیب برابر با R_1 و R_2 است، نتیجه می‌گیریم که فاصله‌ی O_2 از این خط برابر است با $|(1 - \alpha)R_1 + \alpha R_2|$ (اگر داخل قدر مطلق منفی باشد، به این

راه حل آزمون خلاقیت ۱۳۹۲

معنی است که O_1 و O_2 در دو طرف خط مذکور هستند). بنابراین:

$$R_2 = |(1 - \alpha)R_1 + \alpha R_2|$$

مرکز ثقل ω_1 و ω_2 نیز برابر است با $\bar{\omega} = C\left(\left(\frac{x_1+x_2}{2}, \frac{R_1+R_2}{2}\right), \frac{R_1+R_2}{2}\right)$ که یعنی در رابطه‌ی مربوط به ω_2 $\alpha = \frac{1}{2}$ باشد. می‌دانیم:

$$\begin{aligned} d(\omega, \omega_1) &= d(\omega, \omega_2) \\ \Rightarrow OO_1^2 - (R - R_1)^2 &= OO_2^2 - (R - R_2)^2 \\ \Rightarrow OO_1^2 - OO_2^2 &= R_1^2 - R_2^2 - 2R(R_1 - R_2) \\ \Rightarrow (x - x_1)^2 - (x - x_2)^2 &= R_1^2 - R_2^2 - 2R(R_1 - R_2) \\ \Rightarrow 2x(x_1 - x_2) - 2R(R_1 - R_2) &= x_1^2 - x_2^2 - R_1^2 + R_2^2 \end{aligned}$$

حال داریم:

$$\begin{aligned} d(\omega, \omega_2)^2 &= (x - x_2)^2 + y^2 - (R - R_2)^2 \\ &= (x - ((1 - \alpha)x_1 + \alpha x_2))^2 + y^2 - (R - ((1 - \alpha)R_1 + \alpha R_2))^2 \\ &= ((x - x_1) + \alpha(x_1 - x_2))^2 + y^2 - ((R - R_1) + \alpha(R_1 - R_2))^2 \end{aligned}$$

دایره‌های ω_1 و ω_2 را ثابت بگیرید و α را متغیر. بنابراین $d(\omega, \omega_2)^2$ یک چندجمله‌ای درجه ۲ بر حسب α است. ضریب α^2 در این چندجمله‌ای برابر است با $(x_1 - x_2)^2 - (R_1 - R_2)^2$ که این مقدار نامنفی است زیرا $d(\omega_1, \omega_2)$ تعریف شده است. هم‌چنین ضریب α برابر است با:

$$2(x_1 - x_2)(x - x_1) - 2(R_1 - R_2)(R - R_1)$$

طبق رابطه‌ای که بین x و R به دست آوردیم، این مقدار برابر است با:

$$x_1^2 - R_1^2 - x_2^2 + R_2^2 - 2x_1(x_1 - x_2) + 2R_1(R_1 - R_2) = -(x_1 - x_2)^2 + (R_1 - R_2)^2$$

بنابراین ضریب α^2 و α قرینه‌ی یک‌دیگر هستند. در صورتی که این ضرایب برابر با صفر باشند (یعنی ω_1, ω_2 مماس داخل باشند)، مقدار $d(\omega, \omega_2)$ مستقل از α است. در غیر این صورت، کم‌ترین مقدار $d(\omega, \omega_2)$ به ازای $\alpha = \frac{1}{2}$ اتفاق می‌افتد و حکم ثابت می‌شود.

ج. ابتدا توجه کنید که مرکز اصلی ω_1 و ω_2 و ω_3 به عنوان دایره‌ای با شعاع صفر از این سه دایره به یک فاصله است (در صورتی که خارج آن‌ها باشد). پس حدس می‌زنیم:

لم. اگر هر یک از دو دایره‌ی C_1 و C_2 از دو دایره‌ی ω_1 و ω_2 به یک فاصله باشد، آن‌گاه مرکز تجانس مستقیم C_1 و C_2 روی محور اصلی ω_1 و ω_2 است. در صورتی که مرکز تجانس مستقیم C_1 و C_2 تعریف نشده باشد (یعنی شعاع آن‌ها مساوی باشد)، خط‌المركزین C_1 و C_2 موازی با محور اصلی ω_1 و ω_2 است.

فرض کنید لم درست باشد. در صورتی که مراکز ω_1 و ω_2 هم‌خط نباشند، آن‌گاه محورهای اصلی دایره‌دوی آن‌ها هم‌رساند و موازی نیستند. حال طبق لم فوق مرکز اصلی ω_1 و ω_2 در شرایط مسئله صدق می‌کند. در صورتی که

مراکز آن‌ها هم‌خط باشند، محورهای اصلی موازی هستند. اگر محورهای اصلی متمایز باشند، آن‌گاه حداکثر یک دایره از همه‌ی ω_i ها به یک فاصله است و حکم به انتفاء مقدم درست است.

راه اول. قرار دهید $\omega_i = C(O_i, R_i)$ و $C_i = C(P_i, r_i)$. فرض کنید $O_i = (x_i, 0)$ و $P_i = (a_i, b_i)$. اگر نقطه‌ی $(x, 0)$ روی محور اصلی ω_1 و ω_2 باشد، آن‌گاه:

$$(x - x_1)^2 - R_1^2 = (x - x_2)^2 - R_2^2 \Rightarrow x = \frac{x_1^2 - x_2^2 - R_1^2 + R_2^2}{2(x_1 - x_2)}$$

این رابطه، معادله‌ی محور اصلی ω_1 و ω_2 است. مقدار فوق را c می‌نامیم. در اثبات قسمت (ب) به دست آوردیم:

$$2a_i(x_1 - x_2) - 2r_i(R_1 - R_2) = x_1^2 - R_1^2 - x_2^2 + R_2^2 \Rightarrow a_i = r_i \frac{R_1 - R_2}{x_1 - x_2} + c$$

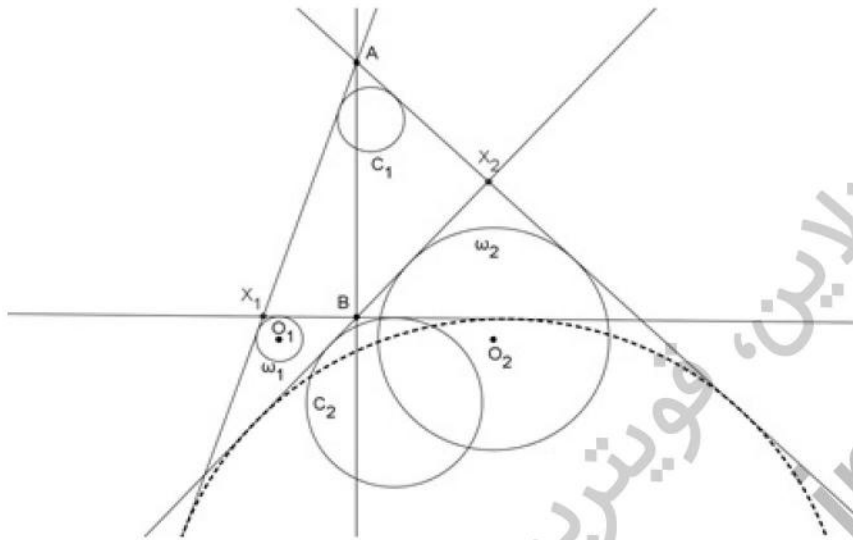
مرکز تجانس C_1 و C_2 روی P_1P_2 است. پس می‌توانیم بنویسیم $S = (1 - \alpha)P_1 + \alpha P_2$. با توجه به نسبت فاصله‌های آن از P_1 و P_2 ، می‌توان دید: $S = \frac{r_2}{r_2 - r_1}P_1 - \frac{r_1}{r_2 - r_1}P_2$ (در صورتی که $r_1 \neq r_2$). بنابراین مؤلفه‌ی اول S برابر است با:

$$\frac{r_2 a_1 - r_1 a_2}{r_2 - r_1} = \frac{1}{r_2 - r_1} \left[r_2 \left(r_1 \frac{R_1 - R_2}{x_1 - x_2} + c \right) - r_1 \left(r_2 \frac{R_1 - R_2}{x_1 - x_2} + c \right) \right] = c$$

بنابراین S روی محور اصلی ω_1 و ω_2 است.

در صورتی که $r_1 = r_2$ ، طبق روابط فوق خواهیم داشت $a_1 = a_2$. پس خط‌المركزین C_1 و C_2 موازی محور اصلی ω_1 و ω_2 است.

راه دوم. برای هر i و j ، یکی از مماس مشترک‌های C_i و C_j را رسم کنید و تقاطع‌های آن‌ها را مطابق با شکل A, B, X_1 و X_2 بنامید. مسئله را تنها در حالتی حل می‌کنیم که شکل مسئله شبیه به شکل زیر باشد. در حالت‌های دیگر استدلال مشابه است (البته باید مماس مشترک‌ها به طور مناسبی انتخاب شوند). نوشتن راه حلی که در همه‌ی حالت‌ها معتبر باشد نیاز به تعاریف و نمادگذاری‌های زیادی دارد که از حوصله‌ی خواننده خارج است). با توجه به این که C_1 از ω_1 و ω_2 به یک فاصله است، نتیجه می‌گیریم که A نیز از این دو دایره به یک فاصله است. پس A روی محور اصلی ω_1 و ω_2 است. به طور مشابه، B نیز روی محور اصلی آن‌ها است. هم‌چنین با توجه به برابری دو مماس رسم شده از X_1 بر ω_1 و دو مماس رسم شده از X_2 بر ω_2 ، به دست می‌آوریم: $BX_1 + AX_1 = BX_2 + AX_2$. بنابراین امتداد اضلاع چهارضلعی AX_1BX_2 مطابق شکل بر یک دایره مثل C مماس‌اند. حال A مرکز تجانس مستقیم C و C_1 است و B مرکز تجانس مستقیم C و C_2 . پس طبق قضیه‌ی سه مرکز تجانس، مرکز تجانس مستقیم C_1 و C_2 روی AB است و حکم ثابت می‌شود.

د. خیر.

قرار دهید $\omega_i = C(O_i, R_i)$ و فاصله‌ی O_j و O_i را d_{ij} بنامید. طبق فرض باید داشته باشیم:

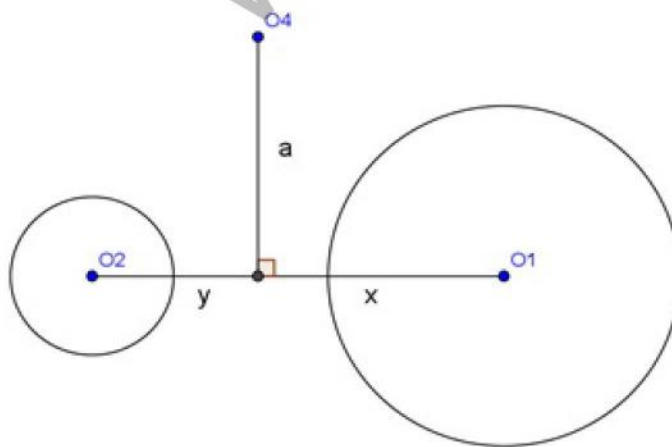
$$d_{ij}^2 - (R_i - R_j)^2 = 1$$

چون تفاضل R_i ها در این روابط ظاهر می‌شود، پس با افزایش یا کاهش همه‌ی شعاع‌ها به مقدار برابر، روابط فوق تغییری نمی‌کنند. پس می‌توانیم فرض کنیم $R_3 = 0$. هم‌چنین فرض کنید $R_1 \geq R_2 \geq R_3$. O_4 روی محور اصلی ω_1 و ω_2 است. مطابق شکل زیر داریم:

$$a^2 + x^2 - R_1^2 = 1$$

$$a^2 + y^2 - R_2^2 = 1$$

$$(x+y)^2 - (R_1 - R_2)^2 = 1$$

با کم کردن دو رابطه‌ی اول از رابطه‌ی سوم به‌دست می‌آوریم:

$$2xy + 2R_1R_2 + 2 - 2a^2 = 1 \Rightarrow a = \sqrt{\frac{1}{2} + xy + R_1R_2}$$

@mathmovie6

@Tizline.ir

از طرفی با تفاضل دو رابطه‌ی اول داریم:

$$\begin{cases} x^r - y^r = R_1^r - R_2^r \\ x + y = d_{12} \end{cases} \Rightarrow x - y = \frac{R_1^r - R_2^r}{d_{12}}$$

$$\Rightarrow \{x, y\} = \frac{d_{12}}{2} \pm \frac{R_1^r - R_2^r}{2d_{12}}$$

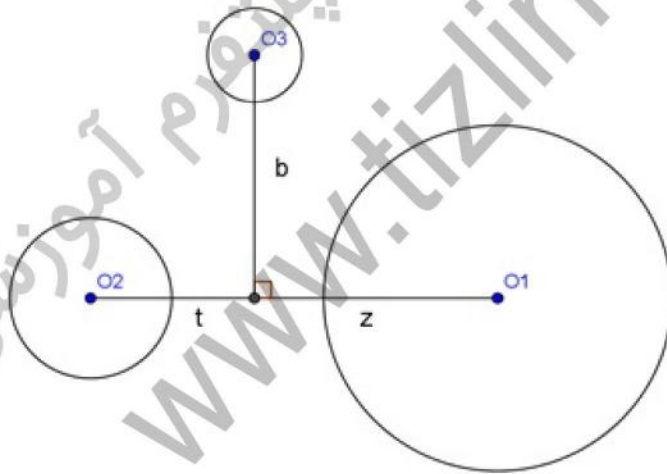
$$\Rightarrow xy = \frac{d_{12}^r}{4} - \left(\frac{R_1^r - R_2^r}{d_{12}}\right)^2$$

بنابراین:

$$a = \sqrt{\frac{1}{2} + \frac{d_{12}^r}{4} - \frac{(R_1^r - R_2^r)^2}{4d_{12}^r} + R_1 R_2}$$

حال وضعیت $\omega_1, \omega_2, \omega_3$ را بررسی می‌کنیم. به طور مشابه، با کوچک کردن هر سه شعاع به اندازه‌ی R_2 به دست می‌آوریم:

$$b = \sqrt{\frac{1}{2} + \frac{d_{12}^r}{4} - \frac{((R_1 - R_2)^r - (R_2 - R_2)^r)^2}{4d_{12}^r} + (R_1 - R_2)(R_2 - R_2)}$$

دو حالت در نظر می‌گیریم:

- **حالت اول.** فرض کنید O_2 و O_3 دو طرف خط $O_1 O_2$ باشند. در این صورت داریم:
 $O_2 O_3^r - R_2^r = 1 \Rightarrow 1 + R_2^r = O_2 O_3^r \geq (a + b)^r \geq a^r + b^r$

اما داریم:

$$a^r > \frac{1}{2} + R_1 R_2$$

$$b^r > \frac{1}{2} + (R_1 - R_2)(R_2 - R_2)$$

بنابراین:

$$R_2^r > R_1 R_2 + (R_1 - R_2)(R_2 - R_2) \Rightarrow (R_1 + R_2)R_2 > 2R_1 R_2$$

اما این با $R_1 \geq R_2 \geq R_2$ متناقض است.

راه حل آزمون خلاقیت ۱۳۹۲

• حالت دوم. O_1 و O_2 یک طرف خط O_1O_2 هستند. در این صورت:

$$\begin{aligned} 1 + R_1^x &= (a - b)^x + (x - z)^x = (a^x + x^x) + (b^x + z^x) - 2ab - 2xz \\ &= 1 + R_1^x + 1 + (R_1 - R_2)^x - 2ab - 2xz \\ \Rightarrow 0 &= 1 + 2R_1^x - 2R_1R_2 - 2ab - 2xz \\ \Rightarrow 4ab + 4xz &= 2 + 4R_1(R_1 - R_2) \end{aligned}$$

از طرفی با قرار دادن $d_{12}^x = 1 + (R_1 - R_2)^x$ به دست می آوریم:

$$a = \sqrt{\frac{1}{2} + \frac{d_{12}^x}{4} - \frac{(R_1^x - R_2^x)^x}{4d_{12}^x} + R_1R_2} = \sqrt{\frac{3}{4} + \frac{(R_1 + R_2)^x}{4} - \frac{(R_1 - R_2)^x(R_1 + R_2)^x}{4(1 + (R_1 - R_2)^x)}}$$

و به طور مشابه:

$$b = \sqrt{\frac{3}{4} + \frac{(R_1 + R_2 - 2R_2)^x}{4} - \frac{(R_1 - R_2)^x(R_1 + R_2 - 2R_2)^x}{4(1 + (R_1 - R_2)^x)}}$$

پس اگر قرار دهیم:

$$\begin{aligned} t &:= R_1 - R_2 \\ s &:= R_1 + R_2 - 2R_2 \\ r &:= R_1 + R_2 \end{aligned}$$

آن گاه:

$$\begin{aligned} a &= \sqrt{\frac{3}{4} + \frac{r^x}{4} - \frac{r^x t^x}{4(1 + t^x)}} = \sqrt{\frac{3}{4} + \frac{r^x}{4(1 + t^x)}} \\ b &= \sqrt{\frac{3}{4} + \frac{s^x}{4(1 + t^x)}} \end{aligned}$$

هم چنین:

$$xz = \left(\frac{d_{12}^x}{2} + \frac{R_1^x - R_2^x}{2d_{12}^x}\right) \left(\frac{d_{12}^x}{2} + \frac{(R_1 - R_2)^x - (R_2 - R_2)^x}{2d_{12}^x}\right) = \frac{1 + t^x}{4} + \frac{rt}{4} + \frac{st}{4} + \frac{rst^x}{4(1 + t^x)}$$

حال داریم:

$$4ab + 4xz = 2 + 4R_1(R_1 - R_2)$$

$$\Rightarrow \sqrt{\left(3 + \frac{r^x}{1 + t^x}\right) \left(3 + \frac{s^x}{1 + t^x}\right)} + 1 + t^x + rt + st + \frac{rst^x}{1 + t^x} = 2 + (r + t)(s + t)$$

با ضرب در $1 + t^x$ و ساده کردن به دست می آوریم:

$$\sqrt{(3 + 3t^x + r^x)(3 + 3t^x + s^x)} = 1 + t^x + rs$$

اما این با نامساوی کوشی-شوارتز در تناقض است.

سؤال شماره ۳. تولید توابع!

به اختصار $f \circ f \circ \dots \circ f$ را با f^k نمایش می‌دهیم.
الف. قرار دهید:

$$f(x) = \begin{cases} 2 & x = 1 \\ 3 & x = 2 \\ 1 & x = 3 \\ x & x \notin \{1, 2, 3\} \end{cases} \quad g(x) = \begin{cases} 3 & x = 1 \\ 1 & x = 2 \\ 2 & x = 3 \\ x & x \notin \{1, 2, 3\} \end{cases}$$

به سادگی دیده می‌شود $f^2(x) = g(x)$, $g^2(x) = f(x)$.

ب. فرض کنید حداقل یک تابع مثل g موجود است که $f \rightarrow g$, $g \rightarrow f$. پس اعداد طبیعی m و n موجودند که $f^{mn}(x) = g(x)$, $g^n(x) = f(x)$. در نتیجه $f^{mn}(x) = f(x)$. پس f حداکثر $mn - 1$ تابع مختلف را تولید می‌کند که این تعداد متناهی است.

ج. چنین تابعی وجود دارد. فرض کنید:

$$g(x) = \begin{cases} x+1 & x \in \mathbb{Z} \\ x & x \notin \mathbb{Z} \end{cases}$$

با برهان خلف ثابت می‌کنیم هیچ تابعی g را تولید نمی‌کند. فرض کنید تابع حقیقی f و عدد طبیعی $k > 1$ وجود دارد به طوری که $f^k(x) = g(x)$. برای هر $z \in \mathbb{Z}$ اگر $f(z) \notin \mathbb{Z}$ آن‌گاه $f(f(z)) = f(z)$ پس $f(f(z)) = f(z)$ که با صحیح نبودن $f(z)$ در تناقض است. پس f هر عدد صحیح، عددی صحیح است. حال برای هر $z \in \mathbb{Z}$ داریم:

$$f(z) + 1 = g(f(z)) = f^{k+1}(z) = f(g(z)) = f(z + 1).$$

بنابراین تابع f روی اعداد صحیح تابع انتقال است، یعنی t وجود دارد که برای هر عدد صحیح z , $f(z) = z + t$ ولی در این صورت $z + 1 = g(z) = f^k(z) = z + kt$ که در تناقض با $k > 1$ است. پس f وجود ندارد که تابع g را تولید کند.

د. فرض کنید m, n موجودند که $f^m(x) = x^r$, $f^n(x) = x^s$. در این صورت $f^{mn}(x) = x^{3^n} = f^{mn}(x) = x^{5^m}$ بنابراین $3^n = 5^m$ که تناقض است.

ه. با استفاده از لم زیر حکم را ثابت می‌کنیم:

لم. اگر برای تابع حقیقی f اعداد طبیعی $a > b$ موجود باشند که $f^a(x), f^b(x)$ چند جمله‌ای‌های خطی باشند آن‌گاه $f^{a-b}(x)$ هم خطی است.

اثبات. فرض کنید $f^a(x) = a_1x + a_0$, $f^b(x) = b_1x + b_0$. در نتیجه $f^a(x) = f^{a-b}(f^b(x)) = f^{a-b}(b_1x + b_0)$ قرار می‌دهیم $y = b_1x + b_0$. پس $f^{a-b}(y) = \frac{a_1}{b_1}y + (a_0 - \frac{a_1b_0}{b_1})$ و چون y همگی مقادیر را می‌تواند به خود بگیرد پس $f^{a-b}(y)$ هم تابعی خطی است. $\square$

حال فرض کنید $f^m(x) = P(x)$, $f^n(x) = Q(x)$. $(m, n) = d$. آن‌گاه طبق لم بالا و با توجه به الگوریتم تقسیم $f^d(x)$ هم تابعی خطی است که به وضوح $P(x), Q(x)$ را تولید می‌کند.

سؤال شماره ۴. چندضلعی تپل!

الف. فرض کنید xy وتر بیشینه باشد. کمان کوچکتر بین x و y را C_1 و کمان بزرگتر را C_2 بنامید. بنابر فرض، طول C_1 کوچکتر از $\frac{2}{3}$ است. فاصله‌ی دو نقطه روی محیط را با $d(a, b)$ نشان می‌دهیم. می‌خواهیم نشان دهیم نیم‌دایره‌ی به قطر xy که در طرف C_2 است، درون چندضلعی قرار دارد.

لم ۱. C_2 با پاره‌خط xy تنها در x و y اشتراک دارد.

اثبات. فرض کنید z نقطه‌ای از C_2 روی پاره‌خط xy و بین x و y باشد. به وضوح xz و yz وترهایی داخلی هستند. کمان کوتاه‌تر بین x و z نمی‌تواند از y بگذرد زیرا در آن صورت $d(x, z) > d(x, y)$ و این با بیشینه بودن xy تناقض دارد. مشابهاً کمان کوتاه‌تر بین y و z نیز نمی‌تواند از x بگذرد. پس کمان‌های xy ، xz و yz محیط چندضلعی را افزاز می‌کنند در حالی که بنابر فرض تپل بودن، طول هر کدام حداکثر $\frac{2}{3}$ است. این تناقض نشان می‌دهد که C_2 با پاره‌خط xy تنها در x و y اشتراک دارد. □

لم ۲. اشتراک ضلع متصل به x با C_2 ، خارج از نیم‌دایره قرار دارد. مشابهاً برای y .

اثبات. فرض کنید این طور نباشد. z را نقطه‌ای درون نیم‌دایره و روی C_2 و بسیار نزدیک به x و روی همان ضلعی که x قرار دارد بگیرید به طوری که yz چندضلعی را تنها در دو سرش قطع کند (با توجه به لم ۱ این کار امکان‌پذیر است). اکنون چون کمان کوچکتر بین x و y طولش از $\frac{2}{3}$ بیش‌تر نیست و چون z بسیار نزدیک به x انتخاب شد پس کمان xyz کمان کوچکتر بین y و z است و این با بیشینه بودن xy تناقض دارد. □

لم ۳. C_2 با نیم‌دایره تقاطعی ندارد (به جز در x و y).

اثبات. z را نقطه‌ای روی C_2 در نظر بگیرید که درون نیم‌دایره قرار دارد و در بین نقاط با این خاصیت کم‌ترین فاصله را با پاره‌خط xy دارد (بنابر لم ۱ و ۲، این نقطه فاصله‌ی مثبتی از xy دارد). ادعا می‌کنیم xz و yz وترهای داخلی هستند. چون در غیر این صورت نقطه‌ای از چندضلعی مانند z' درون مثلث xyz قرار می‌گیرد که این با نحوه‌ی انتخاب z تناقض دارد. □

پس xz و yz وترهای داخلی هستند. ادامه‌ی اثبات مشابه لم ۱ است. کمان کوتاه‌تر بین x و z نمی‌تواند از y بگذرد زیرا در آن صورت $d(x, z) > d(x, y)$ و این با بیشینه بودن xy تناقض دارد. مشابهاً کمان کوتاه‌تر بین y و z نیز نمی‌تواند از x بگذرد. پس کمان‌های xy ، xz و yz محیط چندضلعی را افزاز می‌کنند در حالی که بنابر فرض تپل بودن، طول هر کدام حداکثر $\frac{2}{3}$ است.

اکنون با توجه به لم ۳، C_2 نیم‌دایره را قطع نمی‌کند. پس C_1 نیز آن را قطع نمی‌کند چون در غیر این صورت چندضلعی خودش را قطع می‌کند. پس نیم‌دایره کاملاً درون چندضلعی قرار دارد.

ب. فرض کنید xy وتر بیشینه باشد. مشابه قسمت قبل کمان کوچکتر بین x و y را C_1 و کمان بزرگتر را C_2 بنامید. بنابر فرض، طول C_1 کوچکتر از $\frac{p}{4}$ است.

به مرکز x و y نیم‌دایره‌هایی به شعاع ۱ و در طرفی از xy که C_2 قرار دارد رسم می‌کنیم. اشتراک این دو نیم‌دایره را ناحیه‌ی S می‌نامیم. می‌خواهیم نشان دهیم ناحیه‌ی S درون چندضلعی قرار دارد.

لم ۱. C_2 با پاره‌خط xy تنها در x و y اشتراک دارد.

اثبات. مشابه قسمت (الف).

□

لم ۲. اشتراک ضلع متصل به x با C_2 ، خارج از ناحیه‌ی S قرار دارد. مشابهاً برای y .

اثبات. فرض کنید این طور نباشد. z را نقطه‌ای درون S و روی C_2 و بسیار نزدیک به x و روی همان ضلعی که x قرار دارد بگیرد به طوری که yz چندضلعی را تنها در دو سرش قطع کند (با توجه به لم ۱ این کار امکان‌پذیر است). اکنون چون کمان کوچکتر بین x و y طولش از $\frac{p}{4}$ بیشتر نیست و چون z بسیار نزدیک به x انتخاب شد پس کمان xyz کمان کوچکتر بین y و z است و این با بیشینه بودن xy تناقض دارد.

□

لم ۳. C_2 با ناحیه‌ی S تقاطعی ندارد (به جز در x و y).

اثبات. z را نقطه‌ای روی C_2 در نظر بگیرید که درون ناحیه‌ی S قرار دارد و در بین نقاط با این خاصیت کمترین فاصله را با پاره‌خط xy دارد (بنابر لم ۱ و ۲، این نقطه فاصله‌ی مثبتی از xy دارد). ادعا می‌کنیم xz و yz وترهای داخلی هستند. چون در غیر این صورت نقطه‌ای از چندضلعی مانند z' درون مثلث xyz قرار می‌گیرد که این با نحوه‌ی انتخاب z تناقض دارد.

□

پس xz و yz وترهای داخلی هستند و چون z درون S قرار دارد پس طول آن‌ها کم‌تر مساوی ۱ است پس بنابر فرض تپلی بودن، فاصله‌ی دو سر آن‌ها روی محیط کم‌تر مساوی $\frac{p}{4}$ است. ادامه‌ی اثبات هم مشابه لم ۱ است. کمان کوتاه‌تر بین x و z نمی‌تواند از y بگذرد زیرا در آن صورت $d(x, z) > d(x, y)$ و این با بیشینه بودن xy تناقض دارد. مشابهاً کمان کوتاه‌تر بین y و z نیز نمی‌تواند از x بگذرد. پس کمان‌های xy ، xz و yz محیط چندضلعی را افزاز می‌کنند در حالی که طول آن‌ها کم‌تر مساوی $\frac{p}{4}$ است. اکنون با توجه به لم ۳، C_2 ناحیه‌ی S را قطع نمی‌کند. پس C_1 نیز آن را قطع نمی‌کند چون در غیر این صورت چندضلعی خودش را قطع می‌کند. پس ناحیه‌ی S کاملاً درون چندضلعی قرار دارد. اکنون به راحتی می‌توان دید که یک دایره به شعاع $\frac{1}{4}$ درون ناحیه‌ی S جای می‌گیرد.

ج. فرض کنید چندضلعی تپلی داریم که نمی‌توان دایره‌ای به شعاع $\frac{1}{4}$ در آن جای داد. بنابر گزاره دوم می‌توان آن را به وسیله‌ی وترهای داخلی مثلث‌بندی کرد به نحوی که طول اضلاع همه‌ی مثلث‌ها حداکثر واحد باشد.

اکنون در بین وترهای داخلی یکی را که بیش‌ترین فاصله‌ی روی محیط بین دو سرش را دارد در نظر بگیرید مثلاً xy . جزء

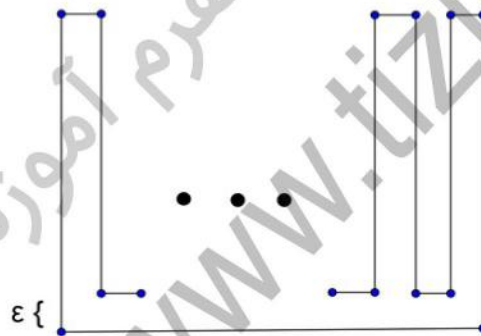

راه حل آزمون خلاقیت ۱۳۹۲

بزرگ‌تر محیط چندضلعی بین x و y را C می‌نامیم. دو حالت ممکن است:

- **حالت اول.** C شامل رأسی دیگر از چندضلعی باشد.
در این حالت حتماً رأسی مانند z روی C وجود دارد که xyz یکی از مثلث‌های مثلث‌بندی است. اکنون کمان کوتاه‌تر بین x و z نمی‌تواند از y بگذرد زیرا در آن صورت $d(x, z) > d(x, y)$ و این با نحوه‌ی انتخاب xy تناقض دارد. مشابهاً کمان کوتاه‌تر بین y و z نیز نمی‌تواند از x بگذرد. پس کمان‌های xy و xz محیط چندضلعی را افزایش می‌کنند در حالی که بنابر فرض تپل بودن، طول هریک از آن‌ها کم‌تر مساوی $\frac{z}{4}$ است.
- **حالت دوم.** C شامل هیچ رأس دیگری از چندضلعی نباشد.
در این حالت xy باید ضلع چندضلعی باشد و در عین حال، این ضلع جزء بزرگ‌تر محیط بین x و y باشد که این با نابرابری مثلث در تناقض است.

د. اگر ϵ به اندازه‌ی کافی کوچک باشد شکل زیر یک مثال نقض برای گزاره‌ی اول است.

سؤال شماره ۵. در جست و جوی اعداد از دست رفته!

الف. در بین زیرجمع‌ها کوچک‌ترین عدد را در نظر می‌گیریم. چون زیرجمع‌ها مثبتند پس اعداد اولیه نیز مثبت و در نتیجه کوچک‌ترین زیرجمع همان کوچک‌ترین عدد میان اعداد اولیه است. اعداد اولیه را $a_1 \leq \dots \leq a_n$ بگیریم. پس تا این جا ما a_1 را به دست آوردیم. حال فرض کنید $a_1, \dots, a_i$ به صورت یک‌تا مشخص شده بودند. از زیرجمع‌ها آن‌هایی را که با این i عدد ساخته می‌شوند، حذف می‌کنیم. در میان باقی‌مانده‌ها کوچک‌ترین عدد باید a_{i+1} باشد.

ب. راه اول (اثبات ساختاری، جبری)

فرض کنید $0 \leq a_{k+1} \leq \dots \leq a_n$. $a_1 \leq \dots \leq a_k < 0 \leq a_{k+1} \leq \dots \leq a_n$ با تقسیم عبارت بر x^{s_1} داریم:

$$(1 + x^{-a_1}) \dots (1 + x^{-a_k}) (1 + x^{a_{k+1}}) \dots (1 + x^{a_n}) = x^{s_1 - s_1} + \dots + x^{s_n - s_1}$$

که با توجه به حالت مثبت (قسمت الف)) مقادیر $|a_i|$ ها به دست می‌آیند. اکنون باید ثابت کنیم که اگر بخواهیم x^{s_1} را در دو طرف ضرب کنیم به یک طریق یک‌تا می‌شود بین پرانتزها پخش شود. فرض کنید که به دو طریق این کار انجام پذیرد. توجه کنید در این پخش شدن قدرمطلق‌ها نباید تفاوت کنند. پس این معادل این است که ۲ زیرجمع از $|a_i|$ ها برابر $-s_1$ خواهد بود. یعنی:

$$|a_{i_1}| + \dots + |a_{i_l}| = |a_{i_{l+1}}| + \dots + |a_{i_k}|$$

(اندیس‌های مشترک را حذف کردیم) اما در این صورت در یک حالت $|a_{i_1}|, \dots, |a_{i_l}|$ ز اعداد اولیه به صورت منفی ظاهر شده و $|a_{i_{l+1}}|, \dots, |a_{i_k}|$ به صورت مثبت، پس مجموع آن‌ها صفر می‌شود و این تناقض است.

پس به صورت یک‌تا می‌توانیم در پرانتزها پخش کنیم و در نتیجه اعداد اولیه مان یک‌تا به دست می‌آیند. نکته. توجه کنید که عبارت‌های ما یک تابع از اعداد حقیقی مثبت به اعداد حقیقی مثبت هستند و در نتیجه خوش‌تعریف هستند!

راه دوم. (اثبات وجودی، ترکیبیاتی)

ابتدا بزرگ‌ترین عدد و عدد قبلی آن (از نظر بزرگی) را در نظر بگیرید. واضح است که تفاضل این دو کوچک‌ترین قدر مطلق در میان اعداد اولیه مان خواهد بود. مجموعه‌ی زیرجمع‌ها به همراه صفر (زیرجمع مجموعه‌ی تهی) را S بگیرید و کوچک‌ترین قدر مطلق را d بنامید.

لم. اگر $A \cup (A + d) = B \cup (B + d) = S$ آن‌گاه خود A, B برابرند.

اثبات. کوچک‌ترین عدد در S را x بنامید می‌دانیم که x در A آمده، چرا که اگر در $A + d$ آمده باشد آن‌گاه $x - d$ باید در A آمده باشد و در نتیجه در S باید آمده باشد ولی چون $d > 0$ این عدد کم‌تر است و این تناقض است. به طریق مشابه x در B نیز آمده و در نتیجه $x + d$ در $A + d$ و $B + d$ آمده است. حال $x, x + d$ را از S حذف کرده و همین روند را تکرار می‌کنیم نتیجه می‌شود که اعضای A, B دوجه دو با هم مساوی هستند پس $A = B$.

□

حال به اثبات سوال باز می‌گردیم. ثابت می‌کنیم که زیر مجموعه‌ای یک‌تا از زیرجمع‌ها را می‌توان یافت (مانند A) که $S = A \cup (A + d)$ در این صورت بنابر استقرا مجموعه‌ی A مجموعه‌ی زیرجمع‌های یک مجموعه‌ی یک‌تای $n - 1$

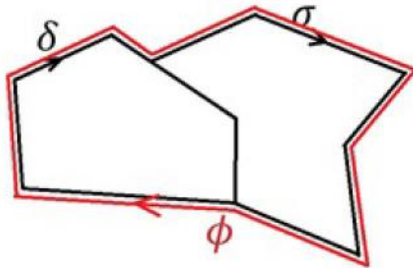
راه حل آزمون خلاقیت ۱۳۹۲

عضوی خواهد بود و مسئله حل می‌شود.
حال فرض کنید در حالتی d عضو مجموعه اعداد اولیه باشد و در حالتی دیگر d عضو مجموعه اعداد اولیه باشد. مجموعه‌ی همه‌ی زیرجمع‌های $n - 1$ عدد دیگر را در حالت اول A و در حالت دوم B می‌نامیم. پس $S = A \cup (A + d) = B \cup (B - d)$. در نتیجه بنا بر لم داریم $A = B - d$. صفر عضو A است پس d باید عضو B باشد. پس مجموع تعدادی از اعداد در حالت دوم d شده است که اگر d را هم به آن‌ها اضافه کنیم مجموع صفر ظاهر می‌شود. تناقض حاصل نشان می‌دهد که مجموعه‌ی مورد نظر یک‌تا است.

ج. مجموع‌های همه‌ی زیرمجموعه‌های $\{1, 2, -3\}$ با مجموع‌های همه‌ی زیرمجموعه‌های $\{1, -2, 3\}$ برابر است. کافی است ۱۳۸۹ تا صفر به هر دو مجموعه اضافه کنیم.

سؤال شماره ۶. جهان گردان سیاره‌ی آب‌دوغ‌خیار!

ابتدا به لم زیبای زیر توجه می‌کنیم که کلید حل سوال است.

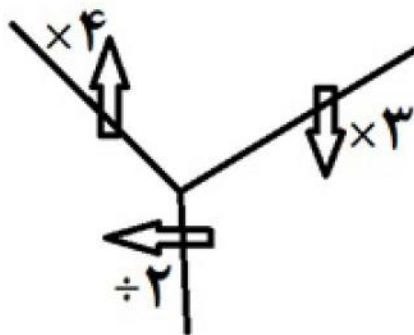
لم. دو دور هم‌جهت δ, σ را در نظر بگیرید که در یک قسمت مشترک باشند. دور ϕ را اجتماع این دو دور و با حذف قسمت‌های مشترک در نظر می‌گیریم. حال اگر در مسیرهای δ, σ جهان‌گرد پس از اتمام یک دور سرمایه‌اش K_σ, K_δ برابر شود، پس از پیمودن مسیر ϕ ، سرمایه‌اش $K_\sigma \times K_\delta$ برابر خواهد شد. در واقع داریم: $K_\phi = K_\sigma K_\delta$

اثبات. اثبات. توجه کنید که هر یال مسیر ϕ در دقیقاً یکی از مسیرهای δ, σ آمده است. و یال‌هایی از δ, σ که در مسیر ϕ نیامده‌اند در هر دوی این دور میسر بوده و جهتشان متفاوت است. پس یال‌های مشترک در $K_\sigma \times K_\delta$ یک‌دیگر را خنثی می‌کنند و یال‌های دیگر موجب می‌شوند که رابطه‌ی $K_\phi = K_\sigma K_\delta$ برقرار باشد.

□

حال یک ۱۳۹۲ وجهی را در نظر بگیرید. یک رأس دل‌خواه آن را در نظر گرفته و با تصویر نقطه‌ای کل ۱۳۹۲ وجهی را به روی یک صفحه انتقال می‌دهیم. توجه کنید که وجوه مجاور رأس مورد نظر به نواحی مانند چندضلعی بی‌نهایت رفته و دیگر وجوه ۱۳۹۲ وجهی و هر خط شکسته‌های بسته روی آن، چندضلعی خواهند ماند.

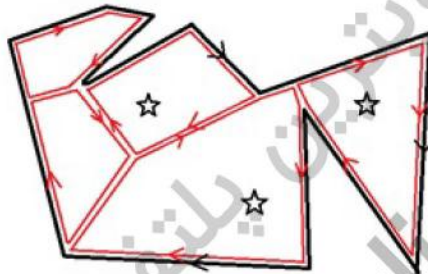
به هر رأس ضرب یال‌های متصل به آن رأس را در جهت ساعت‌گرد و پادساعت‌گرد نسبت می‌دهیم. برای مثال به رأس شکل زیر، مقدار ساعت‌گرد ۶ و مقدار پادساعت‌گرد $\frac{1}{2}$ را نسبت می‌دهیم. پس اگر دقیقاً یک دور نزدیک و ساعت‌گرد دور این رأس بزنیم، سرمایه‌یمان ۶ برابر می‌شود.

حال ادعا می‌کنیم که هر مسیر تنها به مقادیر رئوس درون آن مسیر بستگی دارد. برای اثبات ابتدا توجه می‌کنیم که هر مسیری که درون خود هیچ رأسی نداشته باشد، دارای K برابر یک است. با در نظر گرفتن هر پاره‌خط و امتداد آن می‌توان به سادگی این نکته را ثابت کرد که هر مسیری که درون خود رأسی ندارد، پاره‌خط را به اندازه‌ی برابر از دو طرف قطع می‌کند.

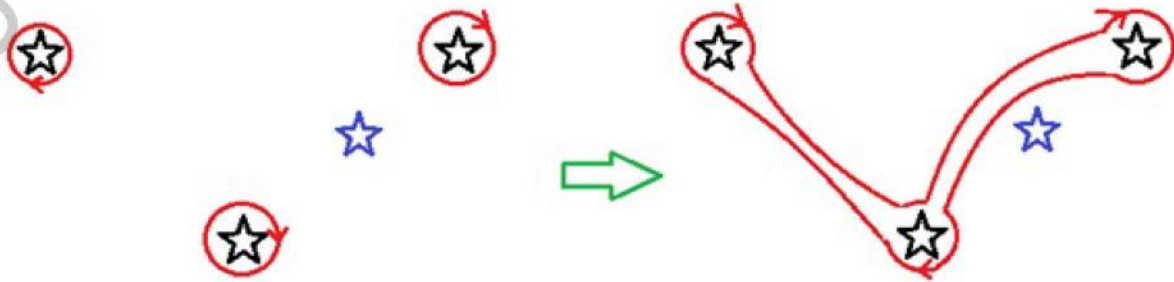
به عنوان لم دوم به این نکته توجه کنید که اگر مسیری دل خواه با ضریب نهایی k داشته باشیم، می توان این مسیر را از هر کشور دل خواه شروع کرد برای اثبات کافی است مسیری بسته که از کشور مورد نظر می گذرد و یال مشترکی با مسیر اصلی دارد و هیچ رأسی درونش نیست را به مسیر اصلی اضافه کنیم. طبق لم اول این کار مسیر مناسب با ضریب k به ما خواهد داد.

اکنون با استفاده از این نکته می توان اثبات این قسمت را کامل کرد. یک مسیر ساعت گرد را در نظر بگیرید. دور رئوس این مسیر دورهایی مجزا و نزدیک به رأس رسم می کنیم. باقی مسیر را نیز با دورهای خالی از رأس می پوشانیم. اکنون توجه کنید که k این دورهای خالی از رأس برابر واحد است و k دورهای شامل یک رأس و نزدیک به آن برابر مقدار ساعت گرد این رأس است. با توجه به لم کلیدی ابتدای سوال و استفاده از استقرا می توان ادعا کرد که k مسیر اصلی برابر ضرب مقادیر ساعت گرد درون مسیر است.

پس k هر مسیر را که در نظر بگیریم با توجه به این که ساعت گرد یا پادساعت گرد است، برابر حاصل ضرب تعدادی مقدار ساعت گرد یا پادساعت گرد رئوس است. پس برای هر زیرمجموعه از رئوس حداکثر دو مسیر ساعت گرد و یا پادساعت گرد شامل این رئوس داریم. با توجه به این که مسیر خالی از رأس دارای k یک است پس این مسیر حداکثر یک k به ما می دهد. پس در کل حداکثر می توان $2^n - 1$ تا k متمایز تولید داشت که n تعداد رئوس در صفحه است. حال ثابت می کنیم که این تعداد مسیر با رئوس درونی متمایز وجود دارد. ابتدا توجه کند که برای $k = 1$ مسیر وجود دارد.

برای ادامه کار نشان می دهیم که برای هر زیرمجموعه ی ناتهی از رئوس صفحه و هر جهت گذاری (ساعت گرد یا پادساعت گرد) می توان مسیری شامل این رئوس و با جهت دل خواه پیدا کرد. برای این کار دور رئوسی که قرار است درون دور باشند دورهای کوچکی رسم کرده و این دورها را مانند شکل با هم تلفیق می کنیم تا مسیر مناسب به دست آید.

حال کافی است نشان دهیم می توان مرزها را طوری عدد گذاری کرد که هر دو مسیر با رئوس درون متمایز، دارای k متمایز باشند. برای این کار روی مرزها اعداد اول متمایز قرار می دهیم. فرض کنید دو مسیر با رئوس درونی متمایز، k_1 برابر

داشته باشند. اگر هر دو دور جهت برابر داشته باشند، با استفاده از لم اول می توان تعدادی رأس یافت که ضرب مقدار آن ها (تعدادی ساعت گرد و تعدادی پادساعت گرد) برابر یک باشد که به سادگی می توان این را رد کرد. اگر هم یکی ساعت گرد و دیگری پادساعت گرد باشد، می توان ادعا کرد که این دو مسیر مکمل یکدیگرند و با توجه به این که هیچ کدام تهی نیستند به سادگی می توان به تناقض رسید. پس همواره انتخاب رأس های متمایز و جهت متمایز می متمایزی به ما می دهد.

پس با توجه به آن چه گفته شد می توان ادعا کرد که حداکثر تعداد n های متمایز برابر $1 - 2^v$ خواهد بود. پس برای ماکزیمم شدن این تعداد کافی است تعداد رئوس در صفحه ماکزیمم شوند که با دو بار محاسبه ی زوایای چندضلعی ها (هر رأس زاویه ی 360° درجه دارد و هر چندضلعی (متناهی و نامتناهی) زاویه ی حداقل 180° درجه) به این نتیجه می رسیم که تعداد رئوس روی صفحه حداکثر برابر $5 - 1392 \times 2$ است. در حین اثبات به این نتیجه می رسیم که حالت تساوی تنها وقتی رخ می دهد که تمام رئوس درجه 3° باشند و این ما را در ساخت حالت تساوی کمک خواهد کرد. این تعداد رأس در صفحه وقتی به دست می آید که در فضا $4 - 1392 \times 2$ رأس داشته باشیم.

حال توجه کنید این حالت امکان دارد رخ دهد. کافی است یک منشور در نظر بگیرید که دو قاعده ی آن 1390 ضلعی و وجوه جانبی آن مستطیل هایی باشند. این چندوجهی محدب است. 1390 وجه دارد و $4 - 1392 \times 2$ رأس دارد. پس بیشینه ی خواسته شده توسط سوال برابر $1 - 2^v$ است و برای آن مثال هم داریم.

سؤال شماره ۷. خواص جالب معادلات جالب!

الف. دقت کنید که برای هر x ثابت، حداکثر تعدادی متناهی عضو S هستند که مؤلفه‌ی اولشان x باشد. بنابراین برای هر عدد مثبت R ، حداکثر تعداد متناهی از اعضای S هستند که مؤلفه‌ی اول آن‌ها از R کم‌تر باشد. مشابهاً برای مؤلفه‌ی دوم هم این گزاره برقرار است.

فرض کنید $P(x) = Q(y)$ معادله‌ای جالب با کم‌ترین درجه باشد که در بی‌نهایت نقطه از S صدق می‌کند (منظور از درجه‌ی معادله‌ی $P(x) = Q(y)$ ، درجه‌ی $P(x) - Q(y)$ به عنوان یک چندجمله‌ای دو متغیره است). مجموعه نقاطی که این معادله در آن صدق می‌کند را S' بنامید. $P(x) = Q(y)$ را معادله‌ی دل‌خواهی فرض کنید که در S صدق می‌کند. اکنون P را بر Q و Q را بر Q تقسیم چندجمله‌ای می‌کنیم، داریم:

$$P(x) = A(x)P(x) + B(x)$$

$$Q(y) = C(y)Q(y) + D(y)$$

به طوری که A, B, C و D چندجمله‌ای‌هایی با ضرایب گویا هستند و $\deg B < \deg P$ و $\deg D < \deg Q$. عدد صحیح N را طوری بگیرید که وقتی در این چندجمله‌ای‌ها ضرب می‌شود همه‌ی ضرایب صحیح شوند. بنابراین داریم:

$$\begin{aligned} NP(x) &= A'(x)P(x) + B'(x) \\ NQ(y) &= C'(y)Q(y) + D'(y) \end{aligned} \quad (*)$$

به طوری که A', B', C', D' چندجمله‌ای‌هایی با ضرایب صحیح هستند. اگر $(x_0, y_0) \in S'$ ، می‌دانیم که $P(x_0) = Q(y_0)$ برابر عددی صحیح مانند a و $P(x_0) = Q(y_0)$ برابر عددی صحیح مانند b است. اکنون اگر دو معادله‌ی $(*)$ را از هم کم کنیم، به دست می‌آوریم:

$$(A'(x_0) - C'(y_0))b = B'(x_0) - D'(y_0) \quad (**)$$

از طرفی می‌دانیم که $\deg B' < \deg P$ و $\deg D' < \deg Q$. بنابراین عدد مثبت R وجود دارد که اگر $|x|, |y| > R$ ، آن‌گاه:

$$|B'(x)| < \frac{|P(x)|}{p}, \quad |D'(y)| < \frac{|Q(y)|}{q}$$

در نتیجه اگر $|x_0|, |y_0| > R$ بنابر نابرابری مثلث، $|B'(x_0) - D'(y_0)| < b$ در حالی که از معادله‌ی $(**)$ نتیجه می‌شود که باید بر b بخش‌پذیر باشد، پس $B'(x_0) - D'(y_0) = 0$ و در نتیجه $A'(x_0) - C'(y_0) = 0$ ، یعنی (x_0, y_0) جوابی از $B'(x) = D'(y)$ نیز هست. از طرفی بنابر توضیحی که در ابتدا دادیم، به جز متناهی عضو برای بقیه‌ی اعضا داریم $|x|, |y| > R$. پس معادله‌ی $B'(x) = D'(y)$ نیز بی‌نهایت جواب در S دارد و در عین حال درجه‌اش از معادله‌ی $P(x) = Q(y)$ کم‌تر است. بنابر این تنها حالت ممکن این است که B' و D' ثابت (و برابر) باشند، یعنی $B'(x) = D'(y) = c$.

بنابراین داریم $A'(x) = \frac{NP(x)-c}{P(x)}$ ، $C'(y) = \frac{NQ(y)-c}{Q(y)}$. حال اگر معادله‌ی $A'(x) = C'(y)$ هنوز یک معادله‌ی جالب باشد، A' را بر P و C' را بر Q تقسیم کرده و استدلال بالا را تکرار می‌کنیم. با ادامه‌ی این کار نتیجه می‌شود که چندجمله‌ای $F(x)$ با ضرایب گویا وجود دارد که $P(x) = F(P(x))$ و $Q(y) = F(Q(y))$. یعنی معادله‌ی $P(x) = Q(y)$ از $P(x) = Q(y)$ نتیجه می‌شود.

ب. از لم زیر برای اثبات حکم استفاده می‌کنیم.

لم. اگر $P(x) \in \mathbb{Z}[x]$ تکین باشد و $d \mid \deg P = dm$ ، آن‌گاه وجود دارند عدد صحیح N و چندجمله‌ای‌های $T(x)$ و $R(x)$ با ضرایب صحیح به طوری که: $NP(x) = (T(x))^d + R(x)$ ، و برای x به اندازه‌ی کافی بزرگ، $T(x)^d \leq NP(x) < (T(x) + 1)^d$

اثبات. ابتدا چندجمله‌ای $T_1(x)$ را طوری میابیم که $P(x) - T_1(x)^d$ از درجه‌ی کم‌تر از $(m-1)d$ باشد. برای این کار فرض کنید:

$$P(x) = x^{md} + a_{md-1}x^{md-1} + \dots + a_0$$

و قرار دهید $T_1(x) = x^m + b_{m-1}x^{m-1} + \dots + b_0$ کافی است ضرایب $b_0, \dots, b_{m-1}$ را طوری بیابیم که:

$$(x^m + b_{m-1}x^{m-1} + \dots + b_0)^d = x^{md} + a_{md-1}x^{md-1} + \dots + a_{md-d}x^{md-d} + c_{md-d-1}x^{md-d-1} + \dots$$

ضرایب را می‌توان به طور بازگشتی تعیین کرد و T_1 را به دست آورد. □

ضرایب T_1 اعدادی گویا می‌شوند. سپس می‌توان با ضرب کردن عدد صحیح n همه‌ی ضرایب را صحیح کرد. بنابراین $T_2(x) = nT_1(x)$ و $T_2(x)^d = NP(x) - S_2(x)$ که در آن $N = n^d$ و $\deg S_2 < (m-1)d$. حال اگر ضریب پیشروی S_2

مثبت بود، مسأله حل است و اگر منفی بود قرار می‌دهیم: $T(x) = T_2(x) - 1$ و $S(x) = NP(x) - T(x)^d$.

اکنون به مسأله اصلی باز می‌گردیم. فرض خلف می‌کنیم. فرض کنید $d \mid (\deg P, \deg Q)$. بنابر لم بالا، عدد صحیح N و چندجمله‌ای‌های U, R, T, V با ضرایب صحیح وجود دارند به طوری که:

$$NP(x) = (T(x))^d + R(x), \quad NQ(y) = (U(y))^d + V(y)$$

و برای x و y به اندازه‌ی کافی بزرگ،

$$T(x)^d \leq NP(x) < (T(x) + 1)^d, \quad U(y)^d \leq NQ(y) < (U(y) + 1)^d$$

اکنون هرگاه $P(x) = Q(y)$ ، از رابطه‌ی بالا نتیجه می‌شود که $T(x) = U(y)$. پس این دو معادله‌ی جالب، بی‌نهایت جواب مشترک دارند و در نتیجه بنابر قسمت (الف) هر دو توسط یک معادله تولید می‌شوند.

سؤال شماره ۸. پنج ضلعی گویا!

قبل از اثبات حکم چند نکته ی لازم را متذکر می شویم:

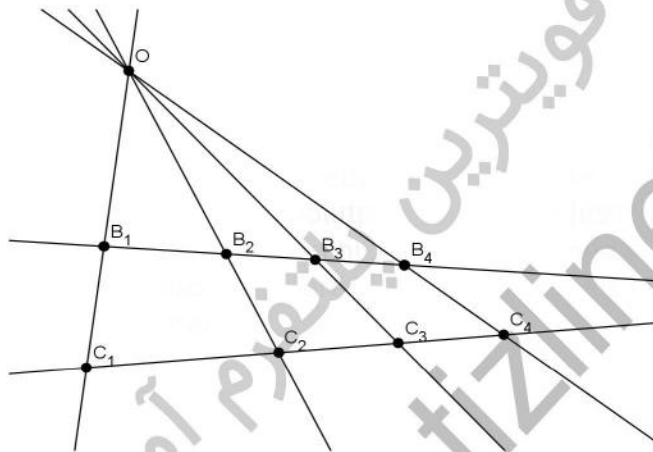
نکته ۱. اگر B_1, B_2, B_3 و B_4 چهار نقطه روی یک خط باشند، نسبت «ناهمساز» آن ها به این صورت تعریف می شود:

$$(B_1, B_2, B_3, B_4) = \frac{|B_1 B_2|}{|B_1 B_4|} \cdot \frac{|B_3 B_4|}{|B_2 B_4|}$$

(در این تعریف یک جهت برای خط گذرا از B_i ها در نظر گرفته می شود و طول هر پاره خط بسته به این که هم جهت با جهت خط یا خلاف آن باشد، مثبت یا منفی در نظر گرفته می شود.)

مهم ترین خاصیت نسبت ناهمساز چهارتایی ها، ناورد بودن آن نسبت به تصویر از یک کانون روی خط دیگر است:

$$(B_1, B_2, B_3, B_4) = (C_1, C_2, C_3, C_4)$$

روابط زیر را می توان با اندکی محاسبه از تعریف نسبت ناهمساز به دست آورد: (B_i ها نقاطی هم خط هستند).

$$(B_1, B_2, B_3, B_4) = (B_2, B_4, B_1, B_3) \quad \text{رابطه ی (۱)}$$

$$(B_1, B_2, B_3, B_4) = \frac{(B_1, B_2, B_3, B_4)}{(B_1, B_2, B_3, B_4) - 1} \quad \text{رابطه ی (۲)}$$

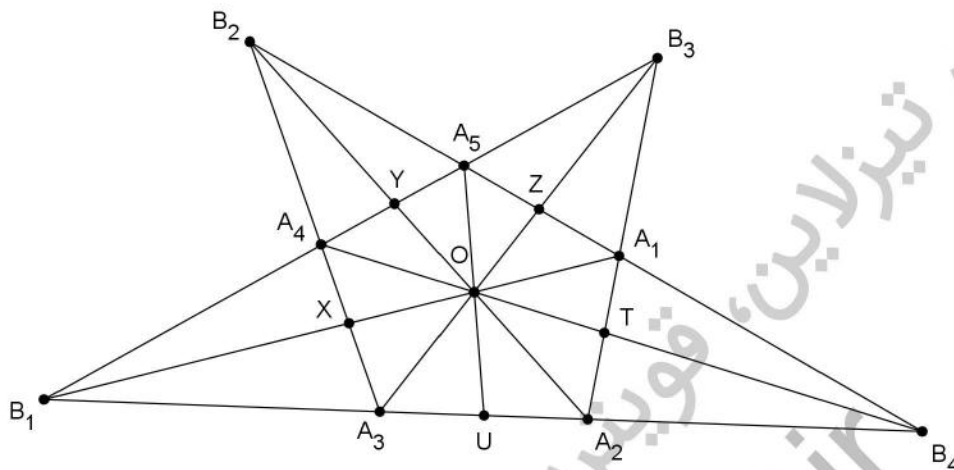
$$(B_1, B_2, B_3, B_4)(B_1, B_2, B_3, B_5) = (B_1, B_2, B_3, B_5) \quad \text{رابطه ی (۳)}$$

نکته ۲. اگر (x_1, y_1) و (x_2, y_2) دو نقطه با مختصات گویا در صفحه باشند، معادله ی خط گذرنده از آن ها به صورت:

$$\frac{y - y_1}{x - x_1} = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1}$$

است. در نتیجه معادله ی این خط را نیز می توان با اعداد گویا بیان کرد؛ به چنین خطی «گویا» می گوئیم. به راحتی می توان دید که تقاطع دو خط گویا، نقطه ای گویاست و نسبت فواصل نقاط گویا روی یک خط، عددی گویاست. علی الخصوص نسبت ناهمساز چهار نقطه ی گویای هم خط، گویاست.

حال به سراغ اثبات حکم مسأله با استفاده از برهان خلف می روئیم. فرض کنید $A_1 \dots A_5$ یک پنج ضلعی گویا باشد که برای آن، چهار تا از خطوط $A_i B_i$ مثل $A_1 B_1, \dots, A_4 B_4$ در نقطه ای مانند O هم رسند. با توجه به گویا بودن A_i ها، خطوط واصل آن ها و تقاطع های این خطوط همگی گویا هستند. در نتیجه همه ی نقاطی که در شکل نام گذاری شده اند و همه ی نسبت های ناهمسازی که با آن ها ساخته می شوند، گویا هستند.

نسبت ناهمساز $(B_1 A_3, A_2 B_2)$ را λ می‌نامیم. با توجه به شکل بالا داریم:

$$\lambda = (B_1 A_3, A_2 B_2) = (B_1 A_3, Y A_5) \quad (B_2 \text{ از } B_2)$$

$$\lambda = (B_1 A_3, A_2 B_2) = (B_1 B_2, A_2 U) \quad (O \text{ از } O)$$

همین‌طور:

$$\lambda = (B_1 A_3, A_2 B_2) = (A_5 Z, A_1 B_2) \quad (B_2 \text{ از } B_2)$$

$$= (U A_3, B_1 B_2) \quad (O \text{ از } O)$$

$$= (B_1 B_2, U A_3) \quad (1) \text{ رابطه‌ی}$$

در نتیجه با توجه به روابط (۲) و (۳):

$$\lambda^2 = (B_1 B_2, A_2 U)(B_1 B_2, U A_3) = (B_1 B_2, A_2 A_3) = \frac{\lambda}{\lambda - 1}$$

پس λ یکی از ریشه‌های معادله‌ی $X^2 = X + 1$ است که ریشه‌ی گویا ندارد! پس هم‌رسی چهارتا از خطوط $A_i B_i$ با گویا بودن پنج‌ضلعی $A_1 A_2 A_3 A_4 A_5$ سازگار نیست.

دوره سالانه

بازگشایی ویژه
برای تیزلاین ها

آکادمی تیزلاین

برگزاری می کند:

دکتر میثم کوهگرد

کلاس آنلاین المپیاد
فیزیک (سطح یک)

پنجشنبه‌ها ۱۸:۱۵ تا ۱۹:۳۰

شروع از ۲۷ آبان

۱۵ جلسه
۶۰۰ هزار تومان

دکتر امیرحسین بهرام

کلاس آنلاین المپیاد
ریاضی (سطح یک)

یکشنبه‌ها ۲۰ تا ۲۱:۱۵

شروع از ۲۳ آبان

۱۵ جلسه
۶۰۰ هزار تومان

دکتر رضاحمت الهزاده

کلاس آنلاین المپیاد
شیمی (سطح یک)

شنبه‌ها ۲۰ تا ۲۱:۱۵

شروع از ۲۲ آبان

۱۵ جلسه
۶۰۰ هزار تومان

دکتر قربانی

کلاس آنلاین المپیاد
زیست‌شناسی (سطح دو)

سه‌شنبه‌ها ۲۰ تا ۲۱:۱۵

شروع از ۲۵ آبان

۲۰ جلسه
۸۰۰ هزار تومان

دکتر میثم کوهگرد

کلاس آنلاین المپیاد
فیزیک (سطح دو)

پنجشنبه‌ها ۲۰ تا ۲۱:۱۵

شروع از ۲۷ آبان

۲۰ جلسه
۸۰۰ هزار تومان

دکتر قربانی

کلاس آنلاین المپیاد
زیست‌شناسی (سطح یک)

سه‌شنبه‌ها ۱۸:۱۵ تا ۱۹:۳۰

شروع از ۲۵ آبان

۱۵ جلسه
۶۰۰ هزار تومان

#تیزلاینی_شو

ثبت نام در سایت رسمی

tizline.ir

www.tizline.ir

۰۲۱-۹۱۳۰۲۲۰۲

۰۲۰۲-۳۸۴-۰۹۳۳

تقویم آموزشی آکادمی تیزلاین

سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰

#تیزلاینی_شو

**ترم دو
دوره
سالانه**

آغاز ثبت نام: ۱ دی

شروع دوره: ۱ بهمن

پایان دوره: ۲۵ اردیبهشت

۱۵ جلسه

**ترم یک
دوره
سالانه**

آغاز ثبت نام: ۱ شهریور

شروع دوره: ۱۰ مهر

پایان دوره: ۱۸ دی

۱۵ جلسه

**ترم
تابستان**

آغاز ثبت نام: ۱۰ خرداد

شروع دوره: ۱۲ تیر

پایان دوره: ۲۰ شهریور

۱۰ جلسه

آنلاین تخصص ماست

کلاس ، آزمون ، مشاوره ، تکلیف

ثبت نام در سایت رسمی آکادمی تیزلاین www.Tizline.ir

آزمون های هماهنگ از ۲۵ مهر تا ۱۱ اردیبهشت